

8847

Bibl. Jag.

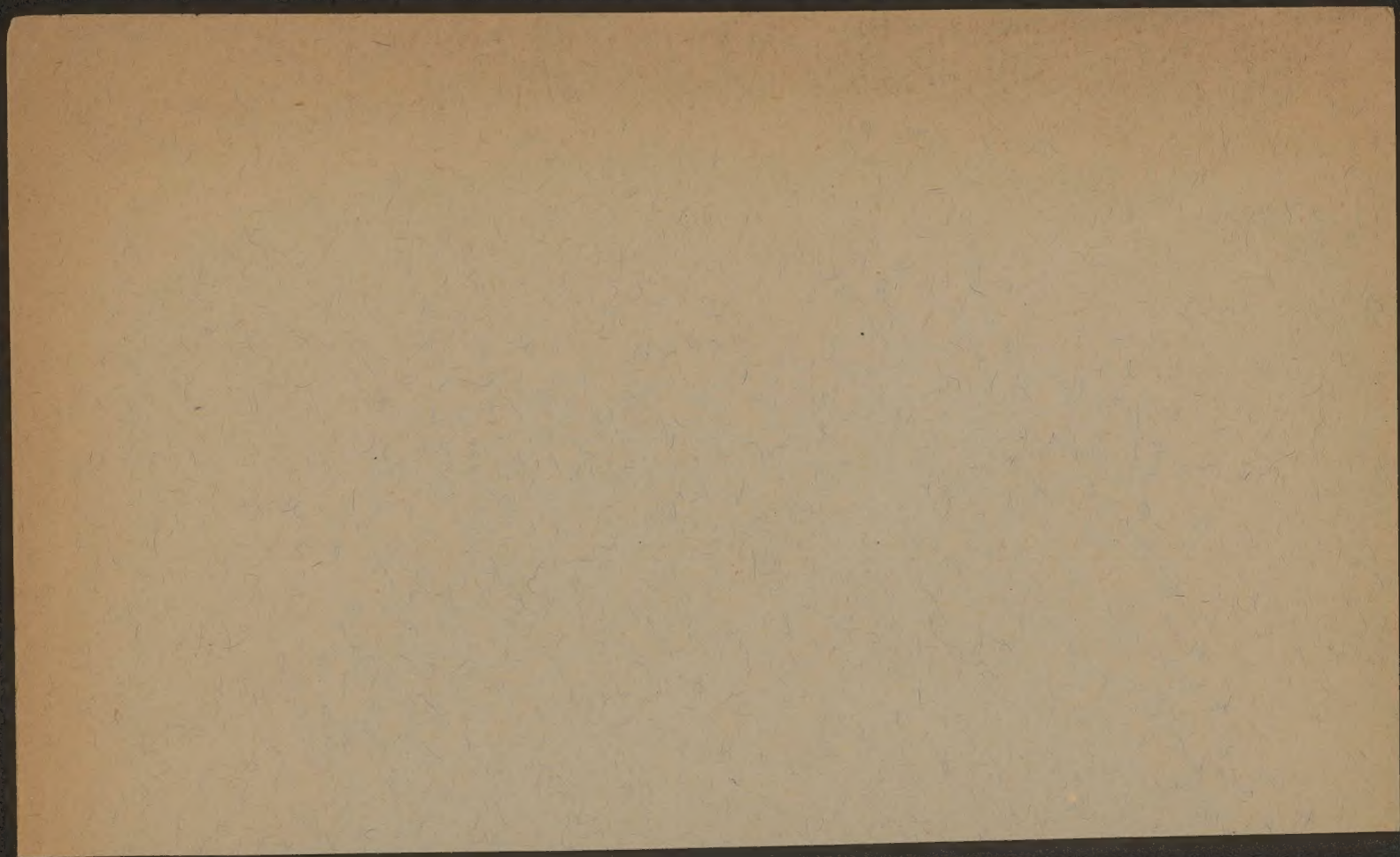
IV

8847

X. Kajetan Sołtyk

bp. knabowski

1768. 1782

Protestatio Nuntii Apostolici ex speciali mandato
Summi Pontificis. 1768. 1

Cum Deo sic permittente, calamitates Regni Polonia iam eo
pervenerint, ut teterrimum exitium, et malorum omnium
maximum minitentur, quo nempe Cultus Catholica Re-
ligionis imminuatur, et errori latus aperitur aditus ad
ipsum grassandum, et ad animas pretioso Jesu Christi
Sanguine redemptas in eternam perniciem pervertendas,
aut iam in tenebris et umbra mortis sedentes, a veritatis
luce longius arcendas, ac facilius alienandas. Ego
Angelus Maria Dei, et Apostolica Sedis Gratia Archi-
episcopus Anciranus, et Nuntius Apostolicus in Regno
predicto, qui licet immeritus, Pastoralis tamen sollicitu-
dinis Sani Dni Nostri Clementis Divina Providentia
Papa XIII. particeps sum, notum testatumq. facio ad per-
petuam rei memoriam. Sicut omnibus in hac Civitate
degentibus satis perspectum exploratumq. est, me ab ipsa die,
qua demandati mihi Apostolici Ministerii exercendi cau-
sa huc perveni, omnibus quibuscumq. modis hactenus potui,
non destitisse, quin opportune et importune rogaverim, ob-
craverim, et arguerim eos omnes, ad quos spectabat, ne in
Comitiis extraordinariis Generalibus Regni ad diem quin-
tam Octobris proxime ^{anni} elapsi indictis, quidpiam decer-
neretur, quo Catholica Fidei, Divino Cultui, Anima-
rum Saluti, Apostolica Sedis, nec non inferiorum Ecce-
siarum dignitati et Auctoritati, aut libertatis et immu-
nitatis Ecclesiastica Juribus derogaretur; quinimò omni
studio et animi contentione, quantum in me fuit, curasse,
ut Orthodoxa Natio, qua Religionis Catholica, et Romana
Apostolica Sedis obsequentissima semper Filia fuit, eadem-
met.

met zeli et pietatis documenta ederet, quibus hucusq ad sui
et Catholici nominis gloriam et præcipuum decus inclaruerat.
Spem sane maximam adjecerant, non modo Sereniss³ Rex et
Collegium Episcopale, sed quam plurimi etiam ex universa Nati-
one præstantissimi Viri, qui se vitam et sanguinem pro inte-
gritate et incolumitate Catholica Religionis promptè daturon,
verbo et scripto diverte professi fuerant, stimulos propterea
avita eorum Religioni addiderat ipsemet S³mus Dominus
noster, qui longe ante prospiciens, quanta Ecclesia et Populo
Dei in hoc Regno immineret calamitas, sapius Fratres suos
Præmatem et Episcopos hujus Regni, ad ipsum etiam Se-
renissimum Regem, universos demum Reipublice Ordines
pluribus in forma Brevis exaratis literis serio monuerat,
ut sese tanquam murum opponerent pro Domo Israel, neve
paterentur novissimis hisce temporibus degenerem a Patribus
suis fieri Rempublicam, neve Sanctam quoque Catholicam
Ecclesiam, quam Majores eorum sanguine, opibus, consiliis,
ac saluberrimis legibus fulcierant, hostium ejus insultibus
hoc maxime tempore expositam relinquerent, sed potius con-
junctis viribus animisq, eâ quâ pollent in Senatu et Republica
authoritate, pie ac strenue defenderent, ac tuerentur. Atta-
men insperato et prævalente humani generis inimico accidit,
ut quicunq, ad Comitia prædicta accessêre, tot, tantisq, minis,
oppressionibus, ac violentiis terri, perculsi, et impetiti fuerint,
addita etiam Virorum in Republica præstantissimorum, nec
non Episcopali Sacrosancto Charactere præstantium illegitima
detentione, ac nefariâ^{ia} savag deportatione, ut nec animi
sui sensus explicare, multoq, minus votiva pro Catholica
Religione desideria opere complere potuerint, cum etiam
Commissarii ex auctoritate ejusdem, astutè seu potius irri-
tè die 19. Octobris proxime elapsi ad Dissidentium ac Disu-
nitorum

2
nitorum petitiones excipiendas, et disjucicandas designati,
nonnulla impia, ac scelestia pacta cum iis defacto inire attenta-
verint, quibus maxime laeditur orthodoxa Fides, ac Catholicorum
instituta Jura, Leges, et Privilegia minuuntur, et abrogantur; con-
tra vero universum Regnum Poloniae, nec non Magnum Litvaniae
Ducatum impiis Religionibus, ac institutis, falsisq; doctrinis,
et Opinionibus oppletur, et A catholicorum Sacra fana Scholae
vires augentur et amplificantur, qua quidem facta ejusmo-
di sunt, ut quicumq; Catholici Nominis honore et professione
gloriantur, quam maxime indignari debeant, talia ipsis
viriis obtrudi, nefas vero et piaculum maximum ducere,
eadem subscribere et executioni mandare. Hinc est, quod
Ego, qui praedicta omnia sub oculis meis in hac ipsa Civitate
Varsaviensi agi, decerni, seu potius attentari vidi, melicet
repugnante, dissentiente, et reprobante, et universos Deum ti-
mentes sine intermissione cohortante, ne propter politicam
rationem, aut malorum temporalium metum, Dei causam
desererent, ac totius Inchytae Gentis Aeternam Salutem
in summum discrimen adducerent, ne ex mora et praesentia^{mea} in hac Civitate, dum haec agerentur, aut etiamnum
aguntur, argui unquam possint, praesertim apud absentes,
aut posteros, quod favorem, patientiam, seu conniventiam
aliquam praedictis asperitis, seu potius nullis ac irritis pa-
ctis, aut tractatibus quomodocumq; praestiterint, nec non ob-
viam iturus quibuscumq; aliis praedictis inde eventuris,
cum praesertim Catholici quique recte sentientes per sum-
mam injuriam et vim impediuntur, et dissensum suum
contra omnia praedicta protestentur, ac palam profite-
antur, obsequendo etiam speciali Domini Nostri Papae
mandato (de quo per literas in forma Brevis ad me
datas

datas die .10. Septembris anni 1767. et Actis hujus Cancellaria
Apostolica insertas plane contat) omnibus melioribus modo,
via, iure, causa et forma, quibus pro Officii mei ra-
tione, et pro totius Polonia Orthodoxa Gentis aeterna sa-
lute, possum et debeo, solemniter hisce scriptis dedaro,
ac protestor, me omnibus in hac Civitate gestis et atten-
tatis, ac praesertim assertis, seu potius nullis ac irritis pa-
ctis, tractatibus, articulis, punctis, seu quocumq; alio nomi-
ne nuncupentur, prima, et sequentibus Decembris proxime
elapsi, a supradictis Commissariis, diebus initi, concessi, et
subscripti dicuntur, aperte acriterq; repugnasse, et contra-
dixisse; et omni studio, quantum in me ~~est~~ fuit, eadem
impedire conatum fuisse: quinimo omnes et singulos
praefatorum tractatum articulos, quos, ad effectum tan-
tum impugnandi, praesentibus haberi volo pro expressis, ac si
de verbo ad verbum insertrentur, eos inquam, in quantum
Religioni Catholica, Divino Cultui, animarum saluti, Se-
dis Apostolicae, et inferiorum Ecclesiarum auctoritati, seu
libertati et jurisdictioni Ecclesiastica, atq; Catholicorum Iuri-
bus adversantur, etiam qualibet Saeculari auctoritate fulcitis,
quave in posterum fulciri attentarent, nunc denuo per
praesens scriptum aperte ac palam, nomine etiam Sanctae
Sedis Apostolicae, ac Ssmi Dni Nostri Divina Providentia
Papa Clementis XIII. damno, eoque illicitos, impios,
scelestos, irritos, ac per non habentes potestatem, temere
et nulliter contractos et attentatos pronuntio, nullumq;
Christi fidelem salva conscientia ad eos servandos, et
executioni mandandos teneri, vel adigi posse, firmiter
dedaro. In quorum fidem, ac perpetuam praesentium
et

3
et futurorum memoriam, testimonium hoc patens et publicum per presentes literas manu mea subscriptas, ac majori meo sigillo munitas edi jussi. Dat. Varavia hac die 30. Januarii 1768.

Manifestatio contra Illmum Spem de Reprin Legatum
Sermae Imperatricis Rosiae, ad Sermae Regem et Remp.
Poloniam.

Anno Dni 1767. die 26. Mensis Octobris coram Actis Territoribus Districtus Grodnen personarum comparsas Illm. Agens Dnus Carolus Littawor Chrestowicz Mareschaleus Confederatus Notarius Terrestris, et electus Districtus Grodnen ex Proa M.D. Litter. ad Comitia Regni Extraordinaria Varaviens Nuntius, presentem Protestationem Polonio idiomate manu sua scriptum et subscriptam publicis tabulis consignatam porrexit de tenore tali: Libertatem vite temporalibus bonis preferens, fidem autem Romanam Catholicam magis quam libertatem pro innato Polonis zelo estimans infrascriptus ex Provincia M. D. Litvanie Districtu Grodneni Electus ad Comitia Extraordinaria Varaviens in Anno 1767. die 5. Octobris celebrata Nuntius. Primo coram Deo. Uno et Trino, cui secreta Cordis mei aperta sunt et manifesta, deinde coram toto Orbe et Poloniarum Regno, coram Srmo Stanislao Augusto Rege et Dno meo Clementissimo, ac aliis Serenissimis Regibus et Principibus, praesertim coram Sermae Imperatricis totius Rosiae, contra Illmum Spem de Reprin Imperatricis magnam cum plenitudine potestatis Rosiae Nuntium, solemmniter, in hoc solemmnissime protestor de et super eo, quod scilicet praefatus Illm. Princeps conceditam habens fidei et dispositioni suae a Sermae Imperatrice numerosam Militum Copiam in Regno nostro consistentem, contra rectam suae Sermae Imperatricis mentem et intentionem, abusus sit delegata sibi potestate, et in praedictum illiciti et intaminati honoris dicte Sermae Majestatis, in oppressionem Orthodoxae Catholicae Fidei, in convulsionem Legum, Jurium, praerogativarum, et libertatum Regni Nostri.

Cum

Cum enim Serenissima Imperatrix cum Repub. nostra Confederata
 pacis et mutua Amicitia tenacissima, quasdam Leges novas con-
 stitutas, libertati Civium contrarias ab una parte, ab altera
 Disunitorum et Dissidentium a Religione Catholica, quod ni-
 mirum in libero Religionum suarum exercitio impedirentur
 a prerogativis, honoribus, et Officiis, quibus Catholici in Regno
 potiuntur, ac si contra Leges Regni et Pacta Conventa inter
 Serenissimam Rempublicam Polonam, et alios Serenissimos Reges
 ac Principes olim inita arcerentur, querelas inaudisset, ut
 desiderijs amborum partium pro Equanimitate et prudentia
 sua satisfaceret, conservandarum antiquarum Regni Legum
 gratia, auctoritatem suam interposituram sese obtulit, que-
 rimoniae autem Disunitorum et Dissidentium a Religione Ca-
 tholica in Gnali Regni Conventu ad formam Legum et Sta-
 tutorum discutiendas et dijudicandas remisit, nolens quid-
 quam Juribus et Libertatibus Republicae atque dominantis in ea
 Religionis Catholica derogare. Praeterea pacis et tranquillita-
 tis interna amantissima auxiliaribus Militum Copiis injunxit,
 ut discordes inter se Cives et incolae in suo Officio continerent,
 motus perturbationis abutrinque arcerent, et deciderent, Constat
 donec congregati Reipubl. Ordines exortas discordias compone-
 rent et deciderent. Constat id ex Declaratione Srma Impera-
 trici^{quam quid} nomine Illm^{is} P^{ri}nc^{ip}is de Reprin tunc imprimi et Varsa-
 via die 26. Martii Anno 1767. publicari et promulgari manda-
 vit; Non esse intentionem suam Serenissima Imperatrix quidquam
 Juribus Reipubl. ac Regiminis forma derogari (a) nihil quid-
 quam velle, nisi contrariarum partium Odia restringere, impetus
 cohibere, mutuas Caedes inter Cives avertere (b) Item displice-
 ret summopere Serenissimae Imperatrici, si rectas suas intentiones
 sinistre quispiam interpretari, et auxiliares Russorum Copias in
 eversionem Regiminis forma suspicari praesumeret. Offert pro-
 pterea sua Reipubl. Officia, cupiens tali modo omnes de se sinistras
 opiniones penitus aboliri (c) Item desideria Srma Imperatricis non
 posse esse, aut dici, vergere in praedictum Catholicae Religionis, licet
 (a) Declaratio fol. 9. (b) Ibidem. (c) Litera de Panin fol. 19. ali-

aliquam partem Nationis. ad ea, quae aliis Civibus et Incolis sint communia, tempore generalis Pacificationis admitti velit. (d) Item Religionis, quam Rex, quam Primores Status, quam maxima et potentissima pars Nationis profitetur, rationem habet, eamque aliis Religionibus in Regno anteponebat, neque vult, ut aliquid tam in Iurisdictione, quam in Ritibus patiatur praedictum (e) Item huiusmodi Religionem si quis sedere et perturbare auderet, ad eam defendendam ac protegendam prima se offert Summa Imperatrix; Religio enim ea est materia Status, qua immutata, totum Reipub. Corpus perturbari necepsit (f) Item quod attinet restitutionem Dissidentium ad pristinum, ut praetendunt, statum, et alios Articulos, qui Nationem in diversa studia trahere possunt, si proposita a Summa Imperatrice methodo pertractentur, providebit illa pro sua prudentia omnem securitatem, ne ulla ex toleratis in Regno Religionibus praescriptis sibi limitibus excedat (g) Attenta ejusmodi Summa Imperatricis Declaratione, ante omnia omnes Reipub. Ordines junctis et unitis manibus, generalem inierunt Confederationem, eandem ad indicta perferendum Regem suum extraordinaria Comitia Varaviensium conveniunt, de Communi bono, tranquillitate publica, componendisq. dissidiis, libere, et omni metu seposito consulturi. Res tamen aliter successit: Illimur siquidem Legatus violata Securitate publica, crepta dicendi et sentiendi, quod ad eum erat facultas, spreto Regni Juribus, ea in facie congregata Reipub. egit, quae nullum alium ad externos Reges et Principes Legatum attente, fuisse unquam legimus; atque in primis ad omnia et singula loca, in quibus Palatinatum, Terrarum, ac Districtuum particularia Conventus, Comitia generalia praecedentes, fieri solent, Copias Militares expedit, ut Equestrem Ordinem ad eos pro Comitibus finalibus eligendos Nuntios adigerent, qui partibus suis et factionibus servirent, in executionem ejusmodi mandatorum. Rubus Miles eo audacia processit, ut legitime per libera Suffragia electos ad cedendum electioni suae coegerit, (d) Ibid. fol. 17. (e) Ibid. fol. 12. (f) Ibid. f. 9. (g) Ibid. fol. 8.

alios Illmo Legato bene vires subrogaverit, atque Credentialibus
litteris, quae a singulis Palatinatibus suis Nuntiis dari solent, non
ea, quae dicti Palatinatus, Terra, et Districtus laudaverunt, ap-
probarunt, et statuerunt, sed quae Illmo Legato placerent, in-
seri, forti etiam manu adlegerit. En plura, domi sua secu-
gendere, virtute, et meritis de Repub. insignem domi sua com-
merantem sub custodia Militum teneri jussit, prohibito etiam
amicorum commercio, et ad Conveniendum Palatinatus sui accessu.
Nasum Kozuchowski Senilis Confederationis Regni Consilia-
rium, Fidei Orthodoxae et Libertatis Assererem, in praesentia
Sermini Regis Domini mei Clementissimi, in oculis Confe-
deratorum Regni et M.D. Litt. Ordinum, ex loco Tribunali
Confederationis praefixo domum redeuntem, a Rhedu, quae ve-
hebatur, violenter extrahi, a milite Russo comprehendi, et ad
Carceres eidem deputatos duci mandavit. Quam primum au-
tem capta fuerant Comitia, partibus Civitatis Varaviae, et
aliis opportunis locis milites Russos praefecit, taliterq. portu-
lita omni erga Serminum Regem et Rempub. libere super ne-
gotiis vertentibus consultatam respectu, Senatoribus, Mini-
stris, Nuntiis, sine suis liberi passus litteris egressum e dicta
Civitate prohibuit. Et quod magis aggravat, obtestatus fuit,
non se ab illa arcta custodia, siue potius Obsidione superes-
surum, quamdiu votis, desideriis, et propositionibus suis (qua-
quam legibus Nostriis, Fidei Orthodoxae et Libertati contrariis)
congregata Repub. non consenserit, quod ei ex sententia suc-
cessit. Primum, qui in Comitibus tractaretur, de restituendis
ad pristinum statum (ut pretendebant) Dissidentibus, obtru-
sit Articulum, tanto gravem, quanto principalibus Regni
Legibus, et dominantibus in eo Religioni Catholicae contrarium.
cumq. non a tota Repub. sed a Commissariis per vim, metum,
et illicitas suas factiones corruptis, precipitanter, illegitime,
non promisso tam a Praesidentibus Commissionis, quam ab illis
Commissariis ad tenorem Legum requisito Decreto super
Officii

Officii sui administratione iurjurando, discuti, revocari et
decidi voluit. Indignis Magnae Imperatricis Lega-
to huiusmodi conatibus cum sese nonnulli Senatores
mei nominandi, et Runtii opposuissent, expro animo tulit,
et occasionem vindictae nactus, Illimos Cracovianum Soltkyt, ^{Gregorice} Iose-
phum Zaluski, Kivovien Episcopo, Vencislavum Rzewalski Pala-
tinum Cracovien et Exercituum Regni Ducem Campestem, eiusq.
filium Capitaneum Dolinensem et ex Palatinatu Podolia. Mun-
tium, Conculbia die 18. Octobris Anno praesentis nocte ab armato
Militate comprehendi, captivari (Audiant nefas Christiani Reges
et Principes, et admirentur!) deniq. Varravia relegatos sub
stricta Custodia teneri demandavit. Horret meminisse haec
animus, spretus Episcopalis Character, flocci preta Senatoria
dignitas, adempta ei dem ¹⁷ vite necessaria commoda: Boni sui
extorres vivunt, non tam infelicem suum, quam deplorandum
Patriae Statum incursant, et ad peritatem movent. Gravia haec,
sed nondum finis. Spoliata Episcopi Cracovienis Inhibita, do-
madatum Ararium, suppellectilia pretiosa diripta, Bona Episcopa-
tibus plus quam hostili manu vastata, expressi Coloni, vexati
subditi, Curvus et equi abacti, re. frumentaria evectu, greges
et pecus dispersum, non solum in personas, in res quoque sa-
vitia est perpetrata. Et licet Illimos Legatus de Lepnin
violentias Personae Episcopalis, Senatorum, et Runtii illa-
tas eo praetextu excusare praetendat, quod rectas Imper-
atricis intentiones sine tre interpretari, taliterq. illibatam eius
honorem ^{honorem} ausi fuerint, at nullo probat, aut probare
poterit unquam documentis. Legat, et cunctis relegat typis
impressos, habitos in facie Reipub. eorum sermones, nec unum
iota inveniet, quod vel minimum fama, et intemerato honori
Imperatricis praedict. Legat et pro Fide Orthodoxa,
pro Patria. Quibus ferventem zelum, verum ubi, German An-
peratricem memorant, debitam Majestati ejus reverentiam
et respectum, nemo, nisi oculis captus sit, legere non poterit.

A domum suam disponendi potestas, prohibitum famulitium, denegata vite suae.

Laudibus illi extollunt Serma Imperatricis propeusa in Reipubl.
studia, in conservanda Libertate nostra, et Religione Orthodoxa
solicitudinem; Unus est Illimus Princeps de Reprin, qui reos
lesa Majestatis insinuat, quod sibi contra mentem Serissima
Principalis injusta et iniqua agenti, et metas Legationis sue
excellenti viriliter pro Auctoritate Senatoria opponere sese mi-
nime dubitaverint. Relegatis Varravia, ita ut praemissum
est, strenui Legum Patrium, et Religioni Catholica Vin-
dicius, nihil ardentius Illimus Legatus desideravit, quam
ut Dissidentium vota secundaret, violatis perinde Juribus,
erepta, et suppressa libere agendi et loquendi potestate, ea
per, fus et nefas, pro suo arbitrio agit, quae Regiminis no-
stri formae, quae Legibus sacrosanctis e diametro sunt con-
traria: Agit inquam (ut multa paucis complectar) non tan-
quam Serissima Imperatricis ad Reipubl. Confederatam Lega-
tus, sed inquam Patria hostis acerrimus. Omittam commi-
nata Senatoribus et Nuntiis recte sentientibus Carceres, et exi-
lia; omittam delegatum ad Acta publica per totum Regnum
accessum, Nuntios, Tabelliones, ac alios Officiales a susci-
piendis contra tot, et tantus Illimi Legati violentias. Maxi-
festationibus, sub pena colli inhibitos. Postquam ventum
est ad ultimam Comitiorum Sessionem, perrecti fuerunt per
Delegatos ex Ordinibus Regni nonnulli Articuli conformi-
ter ad Leges patrias resoluti, atque in facie Reipub. a Secre-
tariis Comitiorum lecti; verum cum Illimo Legato minime
placuissent, alios per se compilatos, Juribus nostri, pro ro-
gativis, ac Libertatibus contrarios, neq. publici Notarii ma-
nu subscriptos, in simplici, et informi Copia exhibuit, atque
pro eorum approbatione totis viribus enixe institit: et quam-
vis Reipub. visum fuerit in gravi et arduo negotio mature
deliberationi locum dari, atque eo fine Comitia ad vrimos Februa-
rii differri, et limitari, eo nihilominus non obstante, ut
dicti Articuli omnino approbarentur per vim et metum extorsit.
Vix enim sex, aut septem Viri, qui factionem Illimi Legati
erant

62
erant exquirendi. Confederationum Ordinum Regni Mareschalis
affirmative responderunt, ceteri in majori longe numero de
avertendis Patria malis Iurejurando obstricti, repugnante
facto et conscientia admoniti, resistendi levisque mediis desti-
tuti tacuerunt. Tacuerunt quidem, sed sinceram reclama-
mandi, quam primum liceret, voluntatem, nutibus, signis,
immo eratis etiam lachrymis obtestantes, nequaquam consen-
serunt. Nihil tamen vetuit, quin Illmus Legatus predi-
ctos Articulos a tota Republ. laudatos falso jactaret, et asse-
veraret; utq. majorem fidem, vim, et robur obtinerent, tan-
quam ab Ordinibus Reipubl. laudatos approbatos, Actis pu-
blicis Cancellaria Regni inseri mandavit. Quapropter
Ego Deum et Justitiam præ oculis diutaxat habens, pro
Fide, et in Repub. debito amore, pro munere Nuntii, et
officio boni Patria Civis, quam primum ex saepe factis Comi-
tiis ad Districtum meum Grodnensem sedii, coram publicis
ejusdem Actis, contra Serissimæ Imperatricis (quam omni
qua par est reverentia et honore veneror, atq. ejus bene-
volentia mea omnia dimissæ commendo) Illmum Legatū
Principem de Kepnin, contra injustos ejus, et Characterem
suo minus dignos progressus, contra omnia et singula
in oppressionem Sacrosanctæ Fidei Catholicæ et Libertatis
durantibus Comitibus per eum gesta, facta, et attentata,
insuper contra omnia, quæ per Deputatos Commisarios
in præjudicium Religionis Catholicæ, et Libertatis nostræ
constituta sunt vel fuerint, quamvis etiam ea in proximo
termino realumationis Comitionum laudari, receptari et
approbari per summam vim, et injuriam contigerit, hanc
solennem, imo solennissimam facio Protestationem, manu
mea propria subscriptam in Actibus Terrestribus Grodnen-
recognoscere salva in posterum augendi et addendi potestate.
Actum Grodne Anno et die ut supra.

Carolus Liliavon Chreptowicz Mareschalis Confe-
derationis et Nuntius ad Comitibus Extraordinarios

Warsawia, Districtus Gubern et Provincia
N. D. Litt.

Manifest J. O. Xcia Smę Biskupa Krakowskiego

Stanowczy personaliter Urodzony Józef Komnacki Dworzanin
Xcia Smę Biskupa Krakowskiego przed Aktami Ziemskimi
Powiatu Grodziskiego ninieży podał Manifest.

W^o Niemencie okropnym, w momencie od wielku niesłychanym
w Ojczyźnie mojej niedowiadczonym, w którym mnie nasta-
ne Woyko Moskiewski w niewolę zabiera, y gwałtownie u-
wozi, z troskliwym będąc o Stawę Narodu mego, niżeli o losy
Ciebie mojej, za najistotniejszy rzecz rządziem ściągając rękę
moją do napisania ninieższego Manifestu. Ojczyzno moja!
Matko ukochana! Matko Wolności! Dłeci twoje tym najdroższym
Śleynotem na zazdrość światu zazwyczajęca płacz gorzko
nad stanem znieważenia twego, gdy Synów twoich wyśłaniem
stopniami w Kenciele y Senacie zdolonych, za to, iż Cię nad-
uształę w Bogu Kochaia, z łona twojego gwałt unosi. Najja-
śniejszy Majestacie, tym w całym świecie okazalszy, iż Narodo-
wi Wolnemu panujesz, uznaj w tym do łompasyi materya, iż
niesłychanym przykładem zagraniczna ręką, jednego z Kad-
twoich, niekonczenie Ci podług przepisu Praw wiernym więzi
pod bożiem Tronu tego, którego Protekcyą bezpieczeństwa zawsze
czyniła każdego Obywatela. Przedwielny Senacie! Przeważne
Rycerstwo, dwa przetracne Rzeczypospolitey Fundamenta! zadrzyście
nad tą nieszczęśliwością, która Kołegę y współBrata Wąskiego
za to, że o powszechne Dobro nateżał Starania swoje, odręwa
od oddzielnego z Wami społeczeństwa! Naumiejsi Synowie
współnamaszczeni, y drogę w Ciężkiej Owieczki wylewny-
cie też obfite nad wznieśnym na Kosciał przesładowanym,
Pasterza Wam Długę swoją za Wiarę tożyc chcącego zabierają-
cym! O czasy dotyc nigdy nie opłakane! Wiele
niegodzi się już słuchać Praw Boskich y ludzkich! Nie-
godzi

7
godzi się słuchać sumienia własnego? Nie wolnie się wy-
pełniać porzecznie obowiązków Urzędów swoich? Zna cały
Naród, w czym wykroczyłem, że jako Biskup przez powinno-
Charakteru zastawiać się, aby Dusze Katolików od błędów
Dysydenckich wolne były: że jako Senator z poprzysię-
żonej obowiązy mojej oddać ustówatem natarczywości y zjednania
Dysydenckich Krainami bardzo szkodliwym; że jako Obywatel
Stałem się o trwałosc Dobra Ojczyzny mojej, która się za
przypuszczeniem pretercy Ichm. w Dysydenckich zapewne za-
mieszca. Za te czynności moje z Krzywdą całego Konio-
ta Chrześcijańskiego, bo Biskup: z Krzywdą całego Narodu, bo
Senator y Obywatel, pod bronią y strażą żołnierza Mosk-
iewskiego więziony zostaję. Wyznac y uprzedzać zdania
powinno, iż mniemam, że moi przypadek nie ma części
rozkazów Xygiastycznej Imperatorowej Casy Kasy: w myśl
kowień ludzką żadną miarą to rozumienie wstąpić nie może,
aby ta przez rozpierzchłą wszystkich wieków sławę Monarchini,
która wielkoscia Duszy swojej świat cały napelnia, z mądro-
ści, sprawiedliwości, dobroci, y wszystkich najwyborniejszych przy-
miotów, sławne y nieśmiertelne Potomności dając przykłady,
więzić kazala za wykonanie cnotliwe poprzysiężonych obo-
wiazków Biskupa y Senatora tego Narodu, który się z sa-
siedztwa Jej przed całą Ziemią chlubi, y któremu tak
wspaniałe skutków przyjaźni swojej oświeślenia przez de-
klaracye swoje uczynić raczyła. Samemu Xięciu Repni-
nowi Pot.owi Jej takowy ze mną postępek przypisać należy;
jego dzieło przez Ichm. w Dysydenckich podniesione prze-
nikam, y przewidzieć mogę, iż ta Krzywda moja, a razem
y całego Narodu przeymie wskrosz wszystkie Dusze moich
współ-Obywatelów, y do przedsięwzięcia iakowych kroków
zapalać będzie. Ale na miłość Ojczyzny, na przy-
wagę

wiązanie do Dobra powszechnego proszę, y załóżam Was Krole-
dzy nasi, oddalając, myśli Wasze od wszelkiej gwałtowney
imprezy: lecz całe uwierowanie Wasze naterując na obronę
Wiary S. Katolickiej, na oparcie się mezinie rozpostartym Dy-
syntentuin pretensyom, na utrzymanie Praw y Swobód Narodo-
wych; tym się najwięcej za krzywdę moją y swoją uymie-
cie, gdy się gorliwymi Katoликami pokazecie; Słowem gdy
się pokazecie sławnemi, zawrze na utrzymanie Wiary
y Wolności Polakami. O to do każdego najgorliwiez
wyewam prosby w Kierwoli moiej; z daleka o to do Was będą
ustawiczne ięczenia moie; y jeśli najwyższe Wyrodi w tym
stanie śmierć mi zesła, ostatnie fińnienie moie najmoc-
niejszym o to samo załęciem będzie. Pokażcie Światu
Więcy, Mezowie, iż fałszywie rozumiano, iakoby moja Pro-
ba do Obrony Wiary y Wolności koniecznie była potrzebna,
kiedy intencya, uszczodzenia obydwom, gwałtem mnie uworzą.
Wasze było utaine dzieło bronic obcyga; moie tylko, powin-
ności y Obregdu dopełnienie. Potrzebmy się Polacy! Ot-
worzmy na koniec oczy przed przepascią zaruby naszej; kiedy
w Materui Wiary, u Pogan samych, y najgrybzych Na-
rodow Najswiętszey, y najistotniejszy, nie godzi nam się
obstawac podług ciemnoty obowiazdow, a czegoż się w in-
nych Materjach obawiać nie mamy? Ja lubo w nie-
woli Osoba, nie utracę nigdy Wolności Ducha, ani Praw
iako Biskupowi y Senatorowi mnie s.żących. Dlatego
protestuję się przed Czczyzną moją, o krzywdę Obywate-
łowi w Osobie moiej przez gwałt na mnie wyłonany,
wyrzeczona. Protestuję się powtore przeciwko wszystkim
czynnościom, gdyby iakieśkolwiek użyte, czynione y uchwa-
ne na terażniejszy Sejmie, y kiedykolwiek być miały.

ktoreby

ktoreby Wierze S. Katolickiej uszczerbek czyniły, Dysyden-
tow ządania przyjmowały, Swobody ich nad Prawa dotąd
ustanowione rozszerzały, Wolności y Prawem Kardynalnym
szkodzili. Który to Manifest do inserowania w Akta
Autentyczne którekolwiek ręką własną podpisuje, et in pa-
rata Copia podaje, w Warszawie d. 13. Octobris 1767. Anno.

Kajetan Sołtyk Biskup Krakowski Xę Siewim.

Karol Chreptowicz Pisarz Ziemi i Powiat Grodzieński

Kopia ^{Episkopatu Pastorskiego} Procesu Zestawionego w Kancellaryi przez ^{Susceptowat.} Biskupa Krakowskiego podziwianego się więzieniu, w którym teraz zostać.

teraz zostare.
Kajetan Ignacy Soltys Biskup Krak. Xrz. Siemowicie Wzry. Km
^{Duchownym i Wiernym, y Zapomnianym}
Id zostawczy w aktualnym więzieniu Pasterza Waszego przy-
mijcie pisanie które Obfitero też wysłane z oca Waszych powinno.
Za to, żeśmy podług najwyższych Urzędu naszego obowiązku,
przy Wiener S. Katolikach, y u których ich obstawali, żeśmy się natarzy-
waniem Ichmiou Dysydentów opierali, żeśmy dobra Ojczyzny na-
szej przestrzegali, przez Wojsko Moskiewskie, z zdepraniem wszyst-
kich Najświętszych Praw, z upodleniem wysolić w Kosiele y
narodzie doctorenstw, gwałtem zabrani, trzymani, y więzieni ie-
stemy. O czasy niedzielnawe! czasy nieysia w odlegu wiecz-
ności niegodne! których w sprawie twojej Jezus Chryste po-
dług sumnienia służyć nie wolno, które Biskupa, z łona Ko-
ścioła Dycereyi; Senatora, z łona Ojczyzny; ze powinności swoje
wyconywa, gwałtownie odrzucają, y moją zagraniczną oddają
ręki. Kracie nam się z żalu serce Najmilsze Ciocietki, nie
z przypadku tego dla Ojby naszej, bo diew wszystko wysła dla
tak wielkiego interesu pragniemy, ale ztąd ze więzieni, powinnam
Biskupowi y Senatorowi gorliwość, którą nigdy paść nie przesta-
jemy, Wiary S. z współ Bracia y Obywatelami bronić, Dysydencom
opierać się nie będziemy mogli: ztąd ze od Was oddalenia jesteśmy.

Lecz co do Obrony Wiary, nie mogąc osoba, nie omięszamy jej służyć
Ludem w uciechach będącym; bierzemy uciechę, y wysiewamy przed No-
bem Miłosiernego Boga co moment najwyższe modły, aby wmięszat
w ten interes wiecznocielną Rękę swoją, burze Dysydentyzm uśmierzyć.
y Zgromadzeniu Wiernych swoich spedykować przywrócić. Ufamy nieprze-
branej łaski Jego, iż przeymie promieniem światła swego wielkosi du-
szę y serca Irregularnych Stanów. Kieruj: aby nie pozostały dalekocy
podawani potomnisi chwalił nieśmiertelną Obronę Wiary, zawsze Polski
Naród zaszczycających. Cożas do zdubutniu się naszego od Was, upewniamy
Was uciechami Synowie y Ojczyski, iż serca nasze z wami; naydaley
pomagamy doba, duchem y miłością Pasterka, zawsze z wami spoleni
będziemy. Inacy nad nami nie żądamy łaski. Najmilsi, proz tylko
abymy łączyli z naszymi gorące modłami, wiaże o calon Wiary. Kato-
licki, o rozpuszczenie y zawstyżenie naturczywości Dysydenty, o utzyma-
nie wolności y swobod Narodowych. W tym mi dacie miłości wiażę do-
woł, zym mi Najmilsi konsekracy czynicie, jeżeli iat najwyższy, jeżeli
iat najwyższy prosiy takowe przed Majestat Boski zanosić będziecie.
Ja jest tresc pożegnania naszego, jeżeli w tym stanie, życia y śmierci Pan-
wczynie nas do Wierności. Ja jest tresc testamentu dla Was Paster-
skiego; więcej pisać, okropna tego momentu nie pozwala sytuacja.
Zal serca myśli przecina, obfitosc też pisanu przeszkadza: Koncze-
my przeto (O jaką to słowo Kochającemu Was Sercu zadanie nunc).
Konczemy trescią słow Doktorów niegdyś się z Effazu odla-
lającego, pod strażą żołnierza prowadzeni, doład: y co nas mu-
spotkać, niewiemy, ale niczego się nie będamy, byleśmy wypełnili po-
winnosć. Urzędu ktorymy wzięli od Pana Chrystusa: oświadza-
my się przed Niebem, iż podług sił staraliśmy się zadosyć czynić
obowiązkom naszym, aniśmy opuścili opowiadac wam wyroczni
Boskich. Czujcie nad sobą Współ-Bracia Namuszczeni Panscy
nad powierzoną wam tiszodą. Policamy Was Bogu, y dziełnoci
Łaski Jego. Tu niech Was strzeże, rzadzi, oświeca, y umacnia Naj-
milsi. Zostawiamy Namieśnników naszych do rzędu Dycezyi, do
służenia wam na miejscu naszym, do sprawowania tego uroczystego.
czego Pasterka troskliwość wyciąga, z namo do was powierzamy;
słuchajcie ich, iat nas samych; z ułtich głos nasz Pastora słyszcie, będnie.
Błogosławieństwo Jezusa Chrystusa, niech zawsze z wami wręczkami będnie.
Dany w Warszawie D. 13. Octobris 1767.

nam Pan Bóg & Santa Sedes dali nad wami.
 Znani i powinność Wasza, jako także nad wami
 Zwierności powinności być cała obedientia
 posłuszeństwu.

Znam dobrze nierozumny wasz wybieg,
 abyście na nierozsądne przeciwko zdrowemu rozu-
 mowi, przeciwko oczywistej prawdzie pisanie do
 mnie dnia onegdajszego, uniknęli Surtam Indi-
 gnationem Nostram, & promeritis poenas. Ale
 ten wybieg wcale się, wam nie uda. Gdzież nie-
 przeczę, iż wam wolno Obrady, i Materje Wasze
 limitować odednia do dnia, ale i to wiem, że mam
 moc każdego dnia, i każdej godziny, kiedy wola
 moja zupełnie władnaca nastąpi, konwokować
 Was do słuchania Zapisków i rozkazów moich. A co
 dopiero, kiedy dnia wczorajszego jeszcze, toti Capitulo
 praesenti oświadczyłem Wola, moja, iż dnia dni-
 ejszego będę przyszedł Obradom Waszym, i któ-
 re chcę uskutečnić na godzinę, i gdy karaw wyje-
 dzam z Pałacu mego, przykazuję, Wam surowo,
 abyście się karaw zebrałi, i na przyjście moje czekali
 i byli gotowi.

Jeżeli nie chcecie przysposobzić się do gwał-
townych w Waszym kroku i publicznego zgorszenia,
albowiem już jest gotowy Interdykt, nakazujący
Wam, Ingressum ad Ecclesiam, & continuatio-
nem Capituli Generalis ad Arbitrium Nostrum.

Albo widząc, że byli przez dopuszczenie
(Boskie, czyli w Waszej przysposobieniu, jesteście w tym
charakterze wskazywać prawie obrani w rozum, to jednak
przynajmniej znać i wiedzieć powinniście, że byli
prawnie, czyli nieprawnie perowanemu odemnie
Interdyktowi posłuszni być powinniście, jeżeli
chcecie uniknąć klątwy.

Musicie już wiedzieć, iż w sprawiedliwego
Boskiego ukarania, umiera Heretik tego zuchwałego
buntu, rebellii, i koniuracji, przeciwko Mariemu
Biskupowi; Przypadnie wkrótce scilicet sim fal-
sus Vates, i nie na jednego w Was complices, kol-
lej.

Ubędzie Was także w Wyproktoń mwiech, liexba
nie miała, postępujących w niegodziwe ślady Kottar-
tajowskie!

A przeto będzie miał sposobność i łatwość, wpr

42
wać karkole w tej bujnej Goli, w której przestępkach Lat.
wyrastali na Ordob, Kościół i Ojczyznę, c. Nitry,
Infanty, i Hieronimskie Burgiery; Także vox Dei
& proci communitas nazipwała. Katedra, moja, Semi-
narium Episcoporum. Która gdy przez Was Nisce
diebus, hostatą zastępcą, & hoc decon privata; obo-
wiązkami i powinnościami, moja, bydk sądku, przyspro-
wadzić Ja, przez porzucenie się, Was zachowujących,
kna,brnych, szalbierzów, & rebelles do dawnego Lustru.

Quotiam wice, abyscie unikajac praemissa,
znajdowali się, za półpodziemny congregati, do przyspe-
cia Nunc, uti Vestrum à Deo & vicario Eius, consti-
tutum Pastorem. Datum Cracoviae in Palatio Nostro
Episcopali Die Nona Mensis Februarii Anno Do-
mini 1782.

Cajetanus Episcopus

Dux Severiae

myjski

(S.S.)

12
1744 Interdictum & Inhibitio contra V. Capitulum Cathedralis.

Caietanus &c.

Amo dñi Reverendis, Reverendis, Praepo-
sitis, Parochis, commendariis, Vicariis, Altaristis,
Tralteristis, & Mansionariis quarumvis Ecclesiarum,
caeterisque Presbiteris, quibusvis Clericis, Scholasticis,
aliisque legitimis Executoribus, tenore praesentium
requirendis, Salutem in Domino. & Noveritis, quod
Venerabile Capitulum Nostrum Cathedralis, ac singu-
lae illius Personae, excepto Perillustri & Reverendis-
simo Francisco Orsowski Ecclesiae & Vestrae Cathedralis
Custode, qui licet Exercitiis Spiritualibus, cum iubilo Pa-
terni Cordis & Vestri, ac aedificatione actualiter interitus, at-
tamen memor Vocationis suae & Juramenti nobis praestiti,
uti filius obedientiae in continenti comparuit, & Vo-
cem Pastoris sui audivit / per certos Actus suos in cele-
brato ad praesens Generali Capitulo, contra obedientiam
& reverentiam jure, jurando per singulos expressam
procedendo, Nos Personamque & Vestram laeserit, circum-

scripserit, & injuriaverit. Proinde ne talia in futurum practi-
centur / & alii in postea similibus arceantur / illique majores
contra Jura Personarumque Nostram Supremam, in dicto
Capitulo peragantur. progressus, ante omnia, eodem Inter-
dicto Ecclesiastico, scilicet ab ingressu Ecclesiae subjiciamus,
ac Ipsis interdiciamus hujusmodi ingressum, & aliis talibus
interdicto Ecclesiastico subjectis. Auctoritate. Nostra Ordina-
ria inhibemus & interdiciamus, ne amplius, se Capitulariter
conspiciant, hujusmodique assertum suum Capitulum conti-
nuare / ad ulteriorem. Nostram in eo dispositionem / paudeant
& praesumant, idque sub gravioribus poenis, per Nos in eos
extendendis. Quocirca vobis Executoribus superscriptis manan-
mus, quatenus tenore praesentium, ad instantiam Fisca-
lis Curiae Nostrae requisiti, personaliter accederitis ad
Stabulum Capitularem, per affixionem Valvis copiarum.
Eidem Venerabili intimetis Capitulo, intimarique curetis,
ne forsitan ignorantiam praemissorum valeant allegare.
In quorum fidem &c. Datum Cracoviae in Palatio Nos-
tro Episcopali Die 11. Mensis Februarii Anno 1782.

Caietanus Episcopus

Dux Severiae.

L.S.

myy.

§ 5. List Anonima pisany w Warszawie o uwiezieniu Biskupa Krakowskiego, i o tem co w tej okolicznosci dzialo w Warszawie i w Krakowie.

1782

z Oryginału

tu

24 Marca 1782 w Warszawie

W piśmie przytaczanych pozna kazdy do jakich krokow przyszedla Kapitulita Krakowska w X. Biskupstwie. A juz to doniesieniem bylo, ze starala sie i o kuratela, ktora niewypada.

Tandem po dlugich rozmowach gdy Biskup mial kowal ze o nim mysla, wybieral sie, w kordon do swych dobr, pod pretekstem wizyty. Chcial wozu ukladać i na dniu 23 Elazsi chcial wyjechac. Kapitulita postala do niego ze go chce przeprościć i aby nie wyjeżdzał prosić inter alia ze sa klerycy do swiecenia, aby przynajmniej trzech oswiecił przed wyjazdem. Biskup jako dobry pastorek zerwowal, i szedł na zamek. Tam gdy do swiecenia kleryków ubiera sie; delegowani od Kapitulity przychodzą, i nie jest wazne, oznajmują, cele, tamże na zamku a Misyonarzy wyznaczają i do rufy od ubierania odprowadzają.

Przyjmuje to Biskup z przygniewaniem, mowiąc, Boże

które mnie do prześladowania stworzył, przeznaczoneś mieć
abyś w nim umierał, przysięgam w rany twoje dolegliwości mo-
je. Cierpieniem na ojczyźnie, dziś cierpie, od tych którzy mi
winny posłuszeństwo. Kuch to Bóg przysięgać na grzechy moje,

Stało się to w sobotę, 23 elapri, w poniedziałek przesłany doniośta
o tym strasaka. We wtorek na Radzie Xiążę Marszałek W. K.
wniósł, że oppressus civis, a prawo mówi: neminem capivisti
mus nisi jure victum. Tanderem długi był hałas i natępnictwo.
kwa serija zerła. — Na piątkowej gdy raport Modzińskiego
do Departamentu przystany, publicznie już ogłosił wiecie
nie, znów Xi. Marszałek z partiją swoją, zelowal. — Mówił
wbrew, że prawa łamane, że nieporównane, niekonwinkowane
a więziony Biskupi, domagali się, więc eo instanti, uwolnienia
jego. Były różne głosy, a gdy prokuratura ad tuncum ufor-
mowana, została: czyli ma być kara wyuszerzona, czy-
li czekać explicacji Kapituły, której doła, a niema? —
szemaście głosów przeciwko ośmiu wypadło, aby czekać re-
zolucji od Kapituły explicacji, a Marszałkowi Rady
alecoro kapitać Kapitułę, quo motivo to zrobiła? gdy
zab od Kapituły przyszedł odpowiedź, której domyslać się
ma być wyznaczona Komisja na uznanie, czyli
Biskupi warzą, albo nie? Wrob tedy wreskryje włożonych,

25
4

miarkować będzie można ementum. A ten co siedzi, to siedzi!

To jest co z Kapitułą,

Wzorem P. August Minister CesarSKI zapowiedział Księżu i notę, oddał, że Biskup będąc rzymskim obywatelom ale i Biskupem w Kordonie; chciał wyjechać dla sprawowania funkcji swej i radonje' czynienia powinności pasterskich w Galicji. A że jest zatrzymany i więziony, stało się to przeciwko traktatowi ostatniemu, który ubezpiecza wolność, każdemu dobra tu i tam, mającemu, przejeżdż. Zna zatem że jest powinnoscia, jego, wspomnieć się o niego, tymbardziej gdy różne wieści chodzą, jakoby i radowi miał jakimś podgadac, przeto prosi aby Sąd Kaden, jako na polskiego i Cesarzkiego obywatela nie był stanowiony, bez dolożenia się Cesarza Imci. Zna tem konkluduje że dziś mówi jako przyjaciel, a w tych dniach, gdy od dworu swego odbierze odpowiedź, szczerzej się wytlumaczy.

Miasto Kraków, po wieściu Biskupa; bunt wszczęto, odbić go chciało, Gorzeńskiego i Olechowskiego ukamienować, jako autorów tej czynności. Rejment dzień i noc całą, podbronią, stać musiał, strzegąc gwałtu.

Kapituła

Wapiluta wyjechała edykt, który przysłał, aby nie dla
ważnych i całego świata wiadomych przysłał, Biskupa
z pomieszczenia w ruinach zamknął. Postrzegłszy to, miasto,
posłało, ad acta i manifest przeciwko Wapilucie uczyniło.
Kale tego ad manus jeszcze nie mam: oświadczając się,
przed Bogiem, Królem, światem i całą, powszechnością,
że w Biskupie swoim a protektorze miasta, przez Kró-
lewskie przywileje i nadzwyczajne, żadnego aż do wię-
cia jego pomieszczenia nie mieli i niewiedzieli, i nie ożwał-
cenie dostojności jego je nie agere chcą!

A B. W tym momencie mam wiadomość, że Se-
wuski Helman w Krakowie starał, i komendę odebrał.
Co się, tam stanie, czas pokaże.

 Dyaryusz, wzięcie Józefa Biskupa Krakowskiego,
z Łamku do Kiele, opisywający.

Niechajcie Słuch Biskupa Krak. przejąć kuratorji
od Króla Śmci. podpisanej gdy odwołiwali się do sta-
now Sejmogospolitej, kuratorowie zaczęli obmyślać o
zprobach wyprawienia tego z Krakowa do Kiele, i
umówili się z sobą, jeżeliby niechciał dobrowolnie, tedy

przez przymus mają go wadzić do karety i wypieść
in cognito z Krakowa, jakoż tak stało się. A Szymonid w
wieczór spachali się kuratorowie do niego chcąc wypro-
sić Dzięcia, czy wyjedzie do Kielec, a gdy nie nie
zornali z tego chęci, wyszli od niego, a Dzięcie Jurek
nie nie spieć całą noc, przeżywał tę zdradę, któ-
re go nazajutrz spotkała. Niepocie Dzięcie noc całą,
kazał sobie dać jeść o godzinie czwartej rana, w
tym wkłada kuratorowie, i z nim Karstelan Woj-
nicki Ożarówski odurzawszy się, temi słowy do niego:
Już czas ten wyjeżdżać. Hei Dzięcie! odpowiedział Dzię-
cie: jakiem prawem chcesz każeć mi wyjeżdżać: ma-
to Karstelan: takim prawem jakie mam z woli Siro-
ta Smci. Dzięcie mówił dalej: jakiem prawem może wy-
nie gwałt Siwiecki Duchownemu? Karstelan zsurżo-
odpowiedział: o to takim że ci każe wziąć durnias
tu kleryka i wyprawać zięć. Tenże Pan Karstelan
kazał go officerowi brać za rękę, w tym gdy officer
poruszał się, szedł Sekretarz Krak. Synowiec Jego,
dojechał officer, i mówił, nawołując mnie, nie
damy Dzięcia kazać zięć, tu zrobił hałas wielki w puko-
ju, szedł Sekretarz wyprawać zięć, a Pan Sottysk

Holliyat tego oderwał się, teni słow: ktokolwiek mego
strzeja dotykać się, będzie ręce i nogi podcinam. Gło-
 liwsze tego pocziwego pojedynczo nie niernaczylem.
 W tym krzyku ciężko Biskup wstał i mówił: Dajcie
Włstaniwie pokoj umiarem więcej cierpieć będę, i to dla
miłości Jego cierpię. Tak tylko wstał z stolka kurato-
 rowie nastajili od stolka żeby więcej nie siedział, a w
 tym pokoju niebył tylko jeden stółek. Obejrzał się, ciężko
 że już nie jest wolen na stolku nawet siedzieć; rzekł
Idę, i wracam Idąc po schodach natknął się,
 jakby przeznawał to wprostko co, nie, z nim w kielcach
 dźić miało, i w samej rzeczy dzieje. Umiędlanie
 Jego wypięli rano o czwartej dla tłumu ludzi, ale i
 tak był w miercie, tylko że tych kupujących się ludzi oszu-
 kali, bo go niewypięli tą drogą, która jest publiczna,
 przez miasto, ale manowcami przez przedmieście. Aspi-
 tencja Jego była, najprzód kuratorowie w karecie, a potem
 z dobytymi szablami Ułani około karety; w drodze z ni-
 kim Jemu nie dozwolali się widzieć, wyjeżdżali damy kra-
 kowskie przed karete, Jego, ale gdy się zbliżali do ciężko-
 cy karety kazali kuratorowie przedej jechać i zastaniali
 kanelosami twarz ciężkiego Biskupa: aby niewidział kto

to jest, i niepoznawał swoich przyjaciół. Przywieźli go do
kielec nawieksza, i bardziej dyktanizująca, niż w Moskwie
niewola, tam narak na Alexionu Kowodzieckiego Reżimen
tu ludzi 40, i urzędzie przy drzwiach dublowane wartij,
obchodzą się z nim jak z wtłutym klocek, nikomu
nie wolno biegać, Semu nigdzie nie wolno wyjechać, w
trzech tylko pokojach ma miejsce chodzić, dadzą mu
jeść o dwunastej, a gdy nie chce o tej godzinie jeść biorą
ze stołu i więcej nie dają, aż na kolacyę, a gdy podobnie
kolacyi o namierzanej godzinie nie chce, jeść więc też sa
mo wypija, co i na Obiad, a tak cały dzień głodny.
Wino mu podają, szukając Jego własnej zguby, nie
tylko szara, ale i do kółka nie wolno mu iść, a gdy pro
si kuratorów, aby mu pozwolono mieć szara, odpowia
da mu: jak ty wierzysz, śmierć o to prosić. Drzwi mu
zamknięto do ogrodu, a teraz już i okna. — Przyje
chał do niego mieszkanin Szakowski, i przez jakiś
przypadek wszedł do niego, padłszy mu do nóg, prosił go
o odpisanie długu na kartę Jego naciągającego. Nie
go mile przyjął, i deklarował mu wszystko, tym czasem
gdy go winem czestował, kuratorowie wjeżdżają z żołnie
rzami mieszkańca biorą za barki, mówiąc do niego:

jakim prawem tu wchodzi? Ciąże to widząc uchwycił się,
 mieszczanina, mówiąc że nie dam go wiać, kuratoro-
 wie Cięcia odepchnęli, mieszczanina wyprowadzili na
 dziedziniec, wzięli między karabiny i dali ostentację
 kłow. Ten zbity w miasteczku Kielcach obdukcya, uchwycił
 i przeprowadził do Magistratu Krakowskiego. Magistrat
 uginając się, podobno nie niewolara, bo Kanclerz
 i na ich manifest odpowiedział, że jeszcze Monarcha
 nie zgodził się, ta sara która, uchwycili podobał Czar-
 neckiego konfederacji w Krakowie. Ciąże Biskup
 wołał na miłość Boga, aby go nie bili, ale słowa Cię-
 cia Biskupa nie uchwyciły. Tyle jest jeszcze do-
 nieru niegodziwych portęjków, których nie uchwyciły,
 Boie, się, tylko aby to uciężnienie i tak strasna
 niewola Ciąże Biskupa Krak. i nieprzekroczeni-
 la go do ostatniej zmiany alteracji, a przez to
 i do prawdziwego pomieszania, a mnie do donie-
 szenia wam, że Ciąże Biskup już aktualnie
 wart.

8.

8. Wyrok listu Kollontaja do Jana Sniadeckiego,
 z Warszawy d. 6. Februarii 1782. jurarego, wyjął.

niający stan interesu Biskupa Soltyska na dworze
Królewskim i niektóre szczegóły życia jego i sprawy.

Dnia onegdajszego przygotowana Kommissya
Królewska do rozpoznania stanu zdrowia i życia
Biskupa Krakowskiego na dzień wczorajszego, w
Królu podpisana, była. Niera, nam jeszcze dobrze
wiadome wszystkich Kommissarzy imiona, mówią,
że w pomiędzy Ministrów i Biskupów wyznaczo-
ny jest X. Okecki Kancelarz koron. i X. Tęczyński
Podadjutor Królewski i Senata Malachowski Woje-
woda Krakowski, Walicki Wojewoda Rawski, Oka-
rowski Kasztelan Wojnicki. W Prycerstwie Krasin-
ski Obokny Koronny, Szymonowski Regent Koron-
ny, Walewski Podkomorzy Krakowski. Tak ta-
kich mówią. Ja jednak dotąd nie jestem prze-
dzwiej pewny, czy wszyscy wymienieni są, w ins-
tytucie? czyli oprócz nich innych nie ma?

Na Radzie dnia wczorajszego, gdy X. X. Mar-
szalek chciał wprowadzić ten Interes, Król odpo-
wiedział, iż daremna by rzecz była pruć czas w tej ma-
teryi. Ządano Kommissyi, już jest ekspedjowana.

Niewiém co miał naprzytyczne, Ale Marszałek, że
 summy umoril, żeby kommissya expedycyjna, nie
 była, ale wniesienie to wcale upadło. Pan Kasze-
 tan Czechowski explikował nie, z strony swego dy-
 na, i produkuje list Jego, którym P. Bisanz So-
 łochi czytał, niemusiło tam być wszystko na
 awanturę Ale Biskupa Krakowskiego, to jak
 mówią, niektóre opuszczał kawałki. Zakończył
 nie, ten interes mowa, L. Markowskiego, który prosił Bo-
 ger za Magistat: *Dimitte eis Domine, quia nesciunt
 quid faciant*. Tak jednak dobrze cała Sessya ułożona
 była, że nawet partya za Biskupem stojąca, nie mogła
 wprowadzić rekwiizycji, o które dotąd z strony ka-
 pituły usprawiedliwienie, gdyż to już wszystko kimmeris-
 sya zupełnie objęła. Nowina o zdarzeniu X. Wybora-
 nowskiego, jest nowina, bardzo niedobra, na stronę
 Biskupa, factum jej zaręcza oryginalny bilet X. Wybora-
 nowskiego, w gdy factum prawdziwe, trudno nie przystać
 na to, że w głowie musi być pomieszany. X. Garny-
 przyjechał tu jak po ogień, niewiém dotąd czyli dwo-
 kontent jest ze wszystkich Jego kroków, to tylko wiemy że
 słowami: *Retrospectibus, uxorat chorot*, Ale Biskupa,

i dosto Kapituły utwierdził, w czym odjechał stąd do
Skierniewic. Loreł Moskiewski, i z partiją swoją, popie-
ra interesu przeciwko Biskupowi, który interes wcale
nie, stał dworskim. Nuncjusz dnia wczorajszego
podał notę, w której oświadczył, że lubo nie, w nie
wcale nie mieszkał, jednakowoż odbiera wiadoma-
domości, że udano jakoby Jego Imieniem i Jurysdyk-
cją, że Biskup Krakowski był zamknięty, lubo zaś
wcale dotąd nie mieszkał nie, do tego interesu, wie-
dzasz, jednak że Kapituła Krakowska niedokładaję
nie, nawet Jurysdykcji Metropolitalnej Jego Biskupa
Krakowskiego uwierzyła, mając w tym przypadku
obowiązek i powagę swoją, żąda przez podana, od
siebie Ministerjalna, notę, żeby w tej mierze o wszy-
stkim co nie, dotąd stało być zainformowanym, gdyż
na fundamentcie Praw Duchownych, chce procedować.
Gotują nie, na odpowiedź ale ja zawsze mówię, że
Nuncjatura oto nie, pytać będzie na co Jego Biskupa
Krakowskiego zamknięto, niedawno Jego pierus, dzy, któ-
re gdy właśnie interes zrozumie. Co nie, więc, bóg wie. Mi-
nistrowi Cudzoziemskich cała nadzieja dla tego Se-
dziwego wieźnia w Ministerstwie Cenzurkim i Jego dworze,
ale i ta trzeba

17
ale i tu trzeba się zastanowić, co przemówi w sercu Cesa-
rza, czyli chęć szynkanu dworu naszego, i młocenia
kości między Panów Polskich, czyli chęć wyarnienia
w tej okoliczności Dóbr Biskupich i Kapitułnych, je-
żeli takomstwo przemaga nad Jego sercem, nie
omylny wniosek, że Biskupia zostawi wiekniem, a
Dobra z niewoli Duchownych wypawi, na co War-
szawa już jest reszlowana, i widzi ją przed mie-
niacem do tego przygotował. Wierzę, śliwy ten Sam,
że go wyciągnie na wielok dla nowych popielatych
pionierów, kto na nim dokazał tego, niepowinien być
w piekle petytko umieszczony, jak tylko się on do-
swój powrócił żywioł, wystawili się, karac, smut-
ne w Warszawie obrazy dawnych Jego robot. Kier-
respondencja, która z dworem rozmawia, a która
Jego kubiciele pod niebo wynorili, data widzieć
zapuły podobne dawnym. X. Olechowski na Jego
niesposobie miał straszny przesłani determin-
acji Jego przykładami, im bardziej odmianna wy-
ciu obciążała go na Jego przykład, im bardziej
donoszone porty, jki jednali mu popularność, a nie
zmniejszały gwałtowności umysłu, tym więcej

o nim myśleć potrzeba było, na nieszczerze swoje był.
wobec tak przytomnym, że wchodząc w stan wyjątków
tenże niejasny dostrzeżenie, byłby pokrzywdzonym
przez swoich faworytów. Na nieszczerze swoje,
postawił Ich w tym szczerze stanie, że kroki ujął
dla jego Ich, lubo nie, do nich w całym kraju Jego
przyznawali stali nie, dla nich w tym czasie nie
znosne. X. Olechowski po powrocie do Biskupia
Krakowskiego z niewoli, mógł być wytrzymać,
pełne karby polajanie, którym go Biskup w o
czach całej Warszawy nakarmił w domu Ogir-
skiej Kuchelarniowej, Wileńskiej gdzie mu przez
najpierwszych panach wyprawa Jego urodzenie,
gdzie mu powiedział, że jako był tym o co, nie, pod
Jędrna, strzelają, tak go nim nakład zrobić potrafi.
Co wszystko nastąpiło, nakładło go wielkim pre-
zencie gdy mu słowe rebra darował. Chemuwi
tena przyznany do ujął, a jego z nim postępowo
niechciał spokojnie wywiercić przykrych powodów,
ale najwyższych polajanie, ile gdy temu dać miał
okazy. Wszak w tym czasie nie było na dobrych,
prezentach, bo na jeden mierny process wziął 500.

Z tego wszystkiego wypadło, iż gdy studzy Bego-
 niekcielema było dłużej obrońca, Warszawa niechęć
 ces niepokoją, które tej edemknieu się Biskupa obierają
 to latwo nadstawia uchu, radadnym doroszeniem i
 przychyliła się do projektów K. Olechowskiego, byli tacy
 co go szalonym mienili od wzięcia Biskupstwa
 Krakowskiego. Przytaczano Świadectwa Mordego;
 któremi dowodzono że on był zawsze skłonnym do
 szaleństwa, tylko go ten doktor czestym puszczeniem
 krwi ratował. Drugi mówili, że szaleństwo Biskupa
 powstał bierze od 66 roku, gdzie on utkwiając w
 głowie swojej Kardynałstwo, oburzył się, w najgorszym
 entuzjazmie przeciwko dysydentów. Powrót zaś
 Biskupa Krakowskiego z niewoli, całej Warszawie po-
 między dał obszerniejszą materję, do utrzymywania
 szaleństwa w Biskupie. Nie było przedkieria, na któ-
 rym by niepowtarzano wiele okoliczności powodząs
 szaleństwo próbujących. Listy od niego Biskupa go-
 rące, i z wielką zawziętością, przeciw mnie pisane
 dla których Warszawa, musiała się, mnie zaprzeć,
 dając wierzyć wszystkim, że od czasu stworzenia się, idea
 Biskupa toż samo wyszło szaleństwo, które był coraz

z sobą, zamknął, a lubo niektóre wzodkujące korespon-
dence, niewiedząc jeszcze o determinacji republikańców
Biskupich, nie zaraz wskazywał słonem narawali,
złoty wszystkim, nadchodzące doniesienia od pier-
wszego balu, ciągle wmawiali to w Biskupa, co mu
drżący Kapituła i Jego własni studzy nadali. Gdy
był ławnikiem poprzedzającym roboty Jędrzej Biskupa Kira-
kowskiego, nieprzejętował był umysłu powzięłości
do wmawienia w niego wariacji, pewnieby process
na A. Olechowskiego i A. Górniewskiego narawano pis-
mem słodkowskim i lekkomyślnym. Ale gdy tego prze-
wiek zaradnością, wyjął, żeby Biskup był wado-
nym, gdy spokojnym być niechciał, drżał Jego na-
lady gotowe umysły do przyjęcia wiadomości o stanie
zdrowia Jego. Pierwsze zaradki niezłomnie Biskupa
Kirkowskiego było że będąc młodym majątku rodzin-
ców, a chwytając się, w najpiękniejszym domu Pryma-
sa Potockiego, nabył ambicji i powzięłości w naj-
wyższym stopniu. Drugie niezłomnie: że był
młody, najbogatszym w słowach wód Biskupem.
Trzecie niezłomnie, że doświadczył drogą, powzięłości,
tak wielkiego majątku i urzędu, był wreszcie stracił

agryzoli, sumienia, tego to dobrych dzieł, i spokojności
 wewnętrznej stróża, bez którego w całym ciągu życia,
 niemożna natrafić na drogę, póki karzącą się,
 w tym stanie znajdującego się, oddał serce swoje, ~
 najgwałtowniejszemu wreszcie pasji zbawienia,
 które wszystkie prawie, już od dzieciństwa i wieku
 nad nim panowały. Przypisując ucieczce, przysiad
 ków swoje własne wypieranie, nie karłami wiać się,
 nigdy nad wyborem osób, któremu swoje winni
 przebaczyć.

HHH *g* List Kollontaja do tegoż w podobnej materji
 d. 27. Februarii 1782 w Warszawie datowany.

O Boże coż to za tragedia smutna! Ktoż
 by się spodziewał aby tak drożo i kalamitnie sprawa
 sięgła na mnie, zaczęwszy od Burdy Biełkowskiej,
 która sama przygotowała i zrobiła, skorci
 czął na okrutnym więzieniu Biskupa. Tyleż
 razy to on mabyć więzieniem? tyleż razy ma spo-
 tekować umierać nim mu tego faworyci grób otwo-
 rzą? Cóż to za wiek w którym żyjemy. Co to za Au-

dział dzisiejszy Xiezu? albo co to za widoczne odkrycie, peł-
nego karyby w Xiezuach charakteru. Audytorzy naszych
Biskupów chcą tym skuteczniej swej dogadzać ambi-
cji, umawiają w nich despotyczne panowanie, ubi-
nie, przed niemi uświata nawojujących pławierają-
Xiezu, jakież z tego skutkiem wypadają, skutki?
przypadek dzisiejszy uoszy: wypieczętowanie jawo-
rystij, pierwsze targniętyj ręki, na swego despotę, dla
tego podobno najwinniejszego, że jelińskich niewiedzie,
czności i podstępów wypierst i ludźmi uoszył.
Dziś w tłumie nieobawiających się, interesów, typów
okoliczności Lillamnia powiada, ale gdzie ich wydobę-
dzicie, z post obarczającego fałszu, wystawi, na wi-
dek exarnos kaptowskiego powołania w tych wrobach
które, nie, do dzisiejszego przypłazły zgorszenia. Stoi
lepiej mógł znać Biskupa jak on exarnos przez
młodość chrześcijańską, przez wdzięczność, jemu po-
winna, nie zapobiegali tak smutnym wypadkom.
Jeżeli, mieli tyle nie uwagi wypisać się, w innym li-
ście, że, słabość lub niedołężność Jego, od 1773 roku
uaxetła kartaniana tylko przez nich była, exarnos
jony scharjka kypia Jego mniej mu nie, litościwemi

stałi dla czego dozwolili ja, odkryć dla mnie samego.
 A mając dobre temperament i spowob. myślenia tego
 pana na co dali okazać, tak wielkiego w nim zbu
 rzenia?

Takie na świecie dzieła się, maszer, wypadki,
 roboty które niemają, w sobie zamierzonej sprawiedli
 wości, które dogadzają, przypadnie zemście lub które
 cudzym kosztem i nie sławą, swój honor ocalić usi
 łują, gdyby C. Gorzeński niekrywdził był kaptuły,
 nigdy gdyby odemnie najmniejszego przeciw sobie nie
 słyszał słowa. a że ja nie mogłem znieść krzywdy skar
 bu jawnego i bractwa miłosierdzia, musiałem so
 bie w tej okoliczności A. Gorzeńskiego narazić. Obrazo
 ny prawda, nie mógł jej przeciw mnie na obronę, we
 zwać, a choć by jej też i wezwał, prawda nigdy nie by
 ła narzędziem zemsty. Trzeba, się, więc było udać do
 protiwarzy, trzeba było uspiąć, w Biskupie spokojność
 wzburzyć, udać przed nim że ja nie mam wiary,
 obywateli przeciwych, że nie skrzywdził akademików,
 że nie ich pieniądze na swoje wyzyskiwał potrzeby, że
 A. Perznowskiemu nie wytarł, że na Biskupa publi
 cznie gadam, i tym spowobem mnie wojować i polim

Biskupa nieczerejliwym iekypio. To radzić o takowych
ludziach, których serce zdolne jest podobna, wypre-
wis serce, a przecie to są, ludzie, którzy i zwierze-
ność i powręczność swa, na oko powręczności, i na-
bożeństwen ludzie potrafiłi. A Olechowski urodzony
był Ministrem w^o Sultana i datny długim czasu
przecie, gien podlemi radzić umysłami i na koniec
lowna własnemu despotie kajdany na rze włożyć,
mnie, miał iż radzić we mnie tylko nikczemności,
abyś iść, ka liexa, głupich płażozyst ię przed se-
go urojona, wielkości, rozumu. Kieraję, tego, że zna-
jąc go był na urzędzie takowym, który mu interessa-
moje duchowne poddawał, starałem się, szczerze o tego
przejazdu, której podobno dla tego nie wyskakiem, że
się, trzymał w granicach przyzwyczajenia, i niemożem
ośmielić się, na podłość, która tylko otwierała bramę,
do tego poufności, miał on ze mnie człowieka, nieka-
ndronkającego, szczerze, iem tego, nieprzeorkadającego se-
go despotyzmowi, wdzięcznego, nawet, że to ię mi, nastrę-
czył Kiryżamonice, lubo w tym bardziej twojej zemście, i ko-
muś większemu, jak mnie dogadzał. Ale dla tego w in-
teresach mnie powierzonych, niewidziałem potrzeby
zawagać

zarzucić od niego ręk i odjąć ją, miał lepszą, w siebie,
 iudem wiedział, że od niego szerszej miłości nie mogło, do
 zemsty więc przepnięła się, zaradzić, a że obydwie
 są, z punkta rodem latwo nieprzyjaciół nawet przeciwko
 mnie pogodziły, bo by się, ten, wcale oszukiwał, kłoby się. Ci
 rzeńskich z A. Olechowskim brał za przyjaciół. Zemsta
 i zaradzić żeby tym pomysłniej przeciwko mnie ro-
 bić mogła, wezwwały na pomoc przeciwnego, ale mści-
 wego fanatyzmu. Wielkie, zawsze cnoty J. Saffra-
 nana znam tego serca, znam wiele mi było przy-
 chodne ale właśnie do mego niechętności potrzeba
 było i tego, żeby to łatwo wierzące serce fałszywemi
 uwiedzione powieściami, wzbudziwszy gorliwość,
 umysł tego, do mego przychyliło się, uciemiężenia.
 Szeli atoli pozwolił ugiąć się, aby ten zły czo-
 wiek mógł jeszcze w tym życiu widzieć prawdę, po-
 znałby zapewne, że umieszczone powieściami A. Boden-
 kiewicza i Wojczyńskiego przedstawiały niewinność
 wówczas gdy się, rozumiał być ujętym, albo obranym,
 A. Krowoskiego, albo gorliwym przedstawianiem,
 niewiem jakich upatrzonych we mnie obyczajów i
 sentymentów. Triumfowała zemsta i zaradzić pro-

modrac przeciw mnie partija, głupich: jednych po-
dło, innych drewnianą nieczułość, innych wuja,
ceprę, po Krakowie wdygł, przeciwny na stronę,
gotowarzą, gdy w drugiej strony niewinność sama
w sobie zaufana, słachetnie milosć kazała. — Wy-
ciągniono na widok tego nieszczęśliwego stanu aby
mnie o popielate szpilę ponowochy, obrzucono mnie
prowaniem wydarto mi wszystko, zastawiono moich
przyjaciół, i tych którzy mi dla sprawiedliwości i
zasług moich protekcyę, dać byli winni do uleg-
nia czarowi przyprowadzono, tym czarom przypnu-
cono wierzyć najprzychylniejsze mi osoby że i że
Biskupa Stocki, którego piętniem wle, i który jest
świadkiem, równie tego dnia zastawiony jako i tego
żem nienadgodzony, zupełnie mnie opuścił i
winny mi u siebie nalał, że Kommissya,
która nie tylko mi winna publicznie na prace mo-
je świadectwo, ale też nadgodę, za tożone trudny
i kosztu, w zupełna, mnie odstąpiła obojętnością,
i więcej do łow mego mierzać się, nie chce, wierzył
temu Kraków rozumiejąc, że wszystkie wyroki War-
szawskie kierują się, despotyzmem i obłudą, Minis.

11

Arów Biskupa Krakowskiego ale każdy powołany nie
mógł na to spoglądać bez zgorszenia i żalu, jeże-
li w tym wszystkim upatrywał prawdy.

Niechże teraz, ten sam Kraków porównajmy
prawdę, skutkami, niech się zastanowi nad sercem
mnie prześladowców, wszakże słyszał już nieś-
czliwego swego wiczmia, że jestem ofiarą tych
samych ludzi, których i on stał się. że oni stale ko-
mnie względem mnie delikatności mieli, gdy jej
nieć niechcieli, względem największego swego do-
brodziej. Bo jeżeli już tak opatrzyć nieć chcia-
li, aby ten Biskup stawał się, igryszkiem swych
parcji, poddymanych przez podchlebstwo fawory-
tów Jego, karłkiem na to, aby nachyleną, sterczą-
cą, zhańbił w oczach całego Krakowa, przez-
wrotność wiezienia, za cóż wypłacając dług nie. ^N
dolegliwości ludzkiej przyszedł na ręce tych, któ-
rych z niego stworzył, chęcią dla tego, aby
stawał się Jego oprawcami, ubiegli zasmuceniem
serca, tym wewnętrzny przeświadczeniem, że ca-
ła powrochliwość postępek ich wolał nieć będzie
ochydznie. Lecz jestem wyzyszczy, niemaż nie nie.

podobnego, aby rozum najwścieńszkego filozofa przez
pojęcie tego mogła nie mogła przejść na wyznia-
nie i awary: lubo wyrok był wstanie dawać prawa
najlepiej obywateli. Jakowyż stoli stan w naj-
niekiedy niejakim człowieku politowanie nie zemsta,
sprawie by powinien. Jeżeli przez ten nieszkodzi-
wy Biskup przez staboń i niedoleżnoń swego kdro-
wia do tego przypiechł stan, należałoż w niego
całemu miastu robić igrysko, należałoż go wy-
prowadzić na Sady, nie należałoż zabiegać temu
aby go wyrechrów w tego postępku zgonuona,
niebyła? Ale nie oto podobno chodziło: wolno bym
było wiedzieć, jeżeli się, tak mówić zgodzi, byle się, tylko
niepostrzegeł natym, że otaczający go faworyci wła-
mej tego przypuszczała sobie majątek byleby tylko
przez publiczne pisma jednemu początków urodze-
nia, niewyrzucił, drugiemu ulubionego pra niema-
ganiał. Gdyby jeszcze była jakowa sprawa mnie-
szająca się, gdyby jeszcze się, została jakowa sko-
liczność dogadująca zemście i kradzieży udrziliby
się, pewnie na to, aby starannie przekonując, o
wielkim swego księcia rozumie, o tego niegraco-

wanych robotach, o wiadomości prawa, i urzęciu onego,
 gdy jednak tenże sam Biskup swoja, własna, re-
 ka, gotował pozurę na ukaranie ich, paskwilem na
 ciebie młodego, jak on sam sadził, gdy niesprawowa-
 ny, rozsyłał po głowsze szlafety, donosząc w nie-
 szczepciu, które na niego niewdzięczność i zemsta
 przygotowała, w tenoras potrzeba było deklarować
 go dla młodego bo inaczey wypadac by musiało, że
 ich postępek sa, naganna i kary godne. Ale co naj-
 więcej zastanowienia warto, jest ich bezcelność utraf-
 niająca: że ten nieszczęśliwy Biskup dla mnie
 tylko samego miał rozum, i pod taką wagę i
 miarę, że go już dla A. Cyżewskiego i Olechowskiego
 mieć nie mógł. Ja już odkryli, że zupełnie i całkiem
 szczerą, wijsa, wreszcie sm podobnych urzędem i sercem
 widzi ożypwicie, kto mego nieszczęścia był przy-
 czyną. Nie wątpię, i Ja sam, że nieszczęśliwym
 rzeczy wyjdniatem dostało się, temu Samu w na-
 chylonej starości swojej uciargnąć na zdrowiu, że
 okoliczności kraju w które się, mieszkał musiał spła-
 wie straszna, rewolucya, w Jego umysłach, że nie-
 stalecność Jego przyjaciół po dłużniej radości, w któ-

ni, był wypaść wyprzedzony z niewoli, muriała go naba-
wieć gruba, melancholia, ale gdy ta melancholia
postawiła go w stanie nieczynności i dala pola fa-
worytom Jego despotycznie zarządzać Dycezyą, nie-
można było na to nie sarkać ani powinno było
wypadać z tego, że Kanonik mający prawo widzieć
swego Biskupa, gdy się o Jego napyskiwał zdrowiu,
gdy chciał z nim ustnie traktować, powinien był
być otem nierówności, chyba że faworyści mniej dba-
jący o dobro swego Pana exaggerując powzięwa, gor-
liwość, wówczas języcze, pływali to niemiłosiernie, w
które go dzisiaj wprowadzi. Ten kanonik odwołuje się
się, doskutekowi, nie prze, nie tegoż, że o zdrowie
Biskupa mego napyskiwał, ale niech każdy po-
równa krok mój i gorliwość o Jego dobro, z kro-
kiem Ich i podstępem, który naprzeciw swemu Dobro-
czyńcy odważyli się, knować. Jam mówił że Biskup
chory, a oni wówczas pieniądze Jego na bok odkła-
dali Jam mówił że dobro Dycezyi wypiera, aby
był czynnym, a oni go dopiero dla zemsty ob-
dzili, Jam mu niezażądał waryacji a oni go
od 1/3 roku waryatem uosypili. Hypota Jam się

21

kuł prawdy oni zemsty, ale pozwalwszy na to
wrećcie że oni mają, prawdę. Lóż z tego na wy-
jściu idą, o to pokazuje się, że planu swego utrzy-
mywali w sekrecie, i niedopuszczali do niego ni-
kogo, na ten jedynie koniec aby sami rządili.
A gdy on nie był w stanie rządzenia Dycezyją
przez lat 8. lub wiele, oni chcą, pokazywać, tym sa-
mym jak oszukiwali wyznaczonego z prawda na-
stępce, gdyby ulbowiem (że Biskup Krakowski, nie-
tylko na weryfikacji, jak oni mówią, ale na febre,
lub inna, jaka, choroba, 8 lat ciągle chorował nale-
żało o tym Koadjutora ostrzedz i wstrzymać go do
Administracji ażeby niedotężnionu swego Koadjutora
zastąpił, tak jak uczynili dzisiejsi. Lecz czegoż nie-
zatrąfi chytrów, umieli tylko z niedotężnionu jedne-
go korzystać, ile korzystali z delikatnionu drugiego.
Był to szorstki wypadek, dla tego, który narzucił
się, niemnie dumna, panowania chęć. Zaraz z te-
go wskazywającego, dla siebie wyprowadzam korzyść, że
mi społecznou towarzystwa takiegoż napelnionego
ludźmi zupełnie miernie. Nauczyłem się, korzystać
mojej własnej gorliwości, jak daremna jest rzecz, chcieć.

proszę więc pracować w naszym gotówym na wstępie ob-
szędu (Genezyjskiego) rzeczy na zawsze niechaj się od-
mówi Ojczyźnie, gdybyśmy niewiedzieli że nadto jest
niebezpieczna, sama przez się, abyśmy jej te różnice
ici mogli przypisywać, które mnie na całej, obu-
mają, ludzkość. Potanowilem raczej w siebie nie-
szukać w filozoficznej pogardzie chłuby własnej,
dziękuję Ojczyźnie, że wstąpił krótkim czasem
przeciągać data mi poznać i niepodobienstwo przed
sięwziętych zamiarów poprawienia reputacji zle-
czy, i w ogrobieć typy wszystkich, naszym znie-
jąc świata ubiegatemu się, dotąd. Potrzeba usta-
wić na zawsze obłąkanie, i przypisać do recesji we-
go, to rozpaczna, prawda: że ludzkie zawsze będą
złemi.

Do Urzędu Nieg Grodzkich Starosunskich Nowokorczynskich osobiście
 przyszedł, of. w. Naczelny Wójt Włodzimierz, Starosta Rydowski Gene-
 ral Lejtnant Wójt Koronnych Orderów Polskich Kawaler. Tomasz Kaszk-
 lan Zawiszczyński Order C. Hanietawa Kawaler, Potykowski, Brauna
 między sobą rodzinie, przeciwko Kapitulie Kraljeżeruta, t. j. wójtowi ni-
 niejsze zanosią zaskarżenie.

Skropony, wielami niedoświadczony, przez wzięcie gościa Biskupa Kralje;
 w Seminarium wtrącenie, y majątku składowanie, na u. 23. lutego nie było ściśle
 wykonany Kapitulie Kralje; postępek jak morderczy y nieszczęśliwy wyjątkowo, tak
 Familię jego rozprawieniem y nigdy nieukończonym żalem Jona napędzając. Coż może
 być takiego, jak i tysiąc innym, y patrzeć na stan tak nieszczęśliwy, jak
 Pastera, który o wyjątku żaden nie obawiony, dyscyplinę swoją wierny, dys-
 cypła, z Urzędu swego zgodnicie z nędzą, który niewinny, święty, ani
 Duchownym. Prawem nieprzekonany, z oczu całego ludu, kraju, y tona dyscypli,
 z wzięciem nawet samej Religii y Kościoła, bezprawnie y bezbożnie pojmowany, zwie-
 dzy Pasterki wyzuty, z majątku własnego bez względu na stan, wielki y osobliwy wy-
 czynie, y kościele zasturona, y z honoru najdelikatniejszej zięcych ludzi
 ergatki ztupiony, los tak nieszczęśliwy przykrejszy nad samą śmierć ponosi, bo-
 dajby był obra, cierpiat niewolę, bo dajby był tam życie swoje skory, stodoła
 ma by były te goryczy, leczu takie iakmo, y mniysza dla Familię jego boleść,
 lecz na tonie ofiarę wójtowi wypiot obywateli, wójtowi władcy Pasterki, o
 zgromadzenia Kapitulie swojej, taku cierpi gwałtowność, iż iż to tamie, targa, y gwał-
 ci wrystkie ludzkości Prawa. Należy opatrność tak świat rozważa, iż
 wrystkich wrystnym stanie, y zgromadzenie zięcych ludzi pod przywóztą zortawita
 zwierzechności, y hańba zwierzechności wrystny nad sobą władcy zpowinny m uskar-
 nowaniem zna postawienie. Jeżeli każdy wrystkości Obywatel życie honor
 y majątek bezpieczeństwa, a dotąd takim od wrystów trwającym utrzymywał porządek,
 a Kapitulie Kralje postępek wrym wybroccenie Pastera swego, czemu przywóztą
 zwierzechność y wrystą nad Biskupami władcy, o tym nieprzekonywa? Ciemu wy-
 stępków niedowodzi, czemu na Pastera, Biskupa, y Dobroczyńce swego, okrutnego
 do myśli swojej nie wydobywa Dekretu. Jaki sama bez Prawa, bez przekonania,
 bez regu, Pastera swego ktoremu winna z samego powołania respekt, ktoremu
 za świadczone usługi y Dobrę winna wdzięczność, gwałtownie poymuie y wryst. Należy
 dnie nie Kapitulie Kralje wrymby Biskupa y Dobroczyńce swego odwinie mogła, sa-
 ma niezapre by prawdy, że dnużisto iżnie wryst Biskupiego, y prawowanie iest
 nie naganne, a iawie cnotliwe, Należy na to majątku swego, bo wspierać pro-
 trebujących, bo ubogich potrzeb opatrywać umie, nie ożreżda zdawia, bo wieli swo-
 im co powinien iak Paster, iak Biskup, przykładać y sprawuie. Należy wrystia
 go Biskupa Kralje; tak bez prawnego, tak bezbożnego, y gwałtownego, Kapitu-
 lity Kralje postępek, czyż nie będzie iżotnym wry mienie świadcstwem, przy-
 uchał do Katedry iak Biskup, dla czynienia wrym przy otłarcu ofiary. Dla wry-
 cenia ośro w Seminarium będących, y składowany z Kapitulie do Semi-
 narium

narium zolat wtrącony, o iaku ^{berprawny} ~~berboiny~~, o iaku gwałtowny, świat cały gorzący,
 bez bożny potępek, jeżeli ten Biskup, Senator, o Religia gorliwy, w sprawieowa-
 niu urzędu przyłtadny, w rządzeniu dycezya, naśladowania godny, wopatrywaniu
 księstw y obogich krajów, dla samej Kapituły krakie niecierpny, tak przyłtrey
 od Kapituły swojej do świadca gwałtowności. A któremu to Biskupowi, któremu
 następcy, wierność, posturzenie, y uszanowanie powinno tak Kapituła zastrzegać
 będzie okiecała? jeżeli bez przekonania, bez chęci nakornitrym ludzom trafiać-
 się, mogą te okropne przypadki? jeżeli niższa wyższą gwałcić może suwerenność y
 władzę, kto żywa, honoru y majątku będzie bezpieczny? Ducha wierność iłbre
 dla ludzki wstąpić swieckich być powinno przyłtadem, targnąć się y rzucić na swie-
 go Pastora, Dobroczyńcę ośmiela? Wszakżeż z tego nieprzyjaciół wiary, rozrównia-
 nie Obywatel każdy. Wyższy niższy wyrażeni, swoim, y całej Familii Jmieniem
 od powzięcia najsławniejszy tak okropnego przypadku wiadomości, przeciwko Kapi-
 tule krakie przed samym Królewskim Łędziem, za Jego pomóżaniem,
 przed głową Kościoła dycezyalnego za Jego namiestnikiem, przed N. Królem Jm.?
 N. Kto za idnym z Jego Senatorów, przed całym Senatem, y Radą, za Jm. wspo-
 bratnem, przed całym Dycezyalnym, za Jego swobod obrońcą, przed całą Dycezyą,
 za Jm. Obywatelom od młodości wielku wierność sturczym, o berprawie, berboinie,
 pogwałconą wolność niebertaliwego rozrównienia zalać y uskaniać oświadcza-
 łąć gwałtownego przypadku y berprawa, tam gdzie sprawa będzie wy maga-
 łą popierać y dochodzić prawnie, nie podchlebnią sobie upuoniając nadziwić
 Kościółowi Religia y sprawiedliwość, gwałtownością Praw niecierpiących, spra-
 wliwym edyktem polityowaniem do brony niewinnego Państwa powagę swoją
 przyłtrey, będąc meryli. Dan w Krakowie u S. Marka 1882. Per. Mani-
 fest podał do druku. Stanisław Potyły Karstela-
 nie C. wileński z rozkazu Jm. Woilwozy
 Sandomirskiego.

O rdynera

Urodzonemu Marcinowi Winzowskiemu Matorowi
w Reymencie Swardyi koronney koronney, Kommandanto-
wi Zamku Kieleckiego.

Podług Rapportu, który nam wasza wierność ucy-
nites, Najjasniejszy Pan i. Przewigtna Rada nieust-
ająca przez nas Departament Woyskowy takową waszey
wierności powtórnie przepisujemy Regule, dalszą
postępowania, którą masz zachować iak najściśley
pod warunkiem obostroynym wartykultach Woyskowych.
Wiele nam wszystkim i całemu Kraiowi zawisło na
przeciagu Zycia tak znakomitego Obywatela, tak wiel-
kiego Biskupa y Senatora J.C. Xcia Soltysa Bisku-
pa Krakowskiego, którego Rada waszey wierności powie-
rzyliśmy, przelo uświadczyć oddać wszystkim irodli dra-
żące Zycie tegoż Pana, przysługujemy, aby Mu bro-
nić wszelkiemi sposobami chowania potraw, zliwa-
nia napoiów, ato w ten sposób, aby Mu Drugiey potra-
wy nie dać, poki pierwszey nie zje, i talirza pier-
wszego nie odda, toż samo w napoiu, aby Mu in-
ne dane nie było, poki pierwszego nie wypije i na-
czynnia nie odda. Wina węgierskiego iak najmniey
dawać, to jest: maty kúbek. Kuchni niestrawnych Mu
nie dozwalać, iako to: masła, sera i innych. Śniadania
aby innego nie miewał iak káwe, lub herbatę, i to raz
tylko, aby Obiad regularniey i smaczniey iadał, gdy
obiad iść będzie poino, to jest w wieczor, iuz nie ma iść
wieczorny, która to wieczera ma być skóńczona przed
północą, iak najlżejsza i iak najmniey mięsa.
Ognia i Fajerka w Pokoiu nie zostawiać, ani do-
zwalać ognia na komin, iako też wszelkiego na-
czynnia waga, lub ostrość mającego, z żelaza, lub

- z innego

z innego Metalu zrobionego ciężkiego, lub Drewnia
nego twierdzonego, nawet ani tyki, ani nogi, ani szczy-
pcow, gdyby ich na złe używał. Kłosa i Stoli, aby
jak najmocniej utwierdzone i przybite były, aby ich
z miejsca ruszyć nie można było, ani jednego na drugie
postawić, otien nie otwierać, aby wiatr wilgotny, i
zimny, kaideemu szkodliwy nie miał do pokoiów Należy-
ści, i zimna nie spowodować. Officialistowie Dobry,
Duchowni, oprócz Domowych, wszelkiego gatunku
rzemieśnicy nie mają mieć przystępu do Należy-
ści, używający konieczną potrzebę rzemieśników,
lecz ci mają robić wartę zastąpienia, aby Należy-
ści nie mieć ich dla siebie posługujących, gniewem się
nie wprowadzić. Nie ma Należy-ści odgrzać paleniami swo-
ich Pokoiów przez co i siebie samego mogłoby spa-
lić, więc jeżeli kto chciał czynić, odebrać mu moc,
Światło, i odległość nadać mu światło do Pokoiu, ale
przed pokojem blisko warty oswiecić. Przestre-
gać wszelkich fetorów w Pokoiach Należy-ści
tak dalece, że jeżeli by się sam robił, przez
wyrzucenie lub rozlanie czego smrodliwego, to
mu zaraz odmówić tych rzeczy, których się domo-
gać najbardziej będzie, iako to: Mlika,
Orzady, Limonady etc. Ponieważ nadchodzą-
ca zima, a ponieważ Zima nie jest zima
przez świeżość wilgotną powietrza
polepszyć Zdrówia, a tym bardziej nogi ra-
ny i czerwoność mających na sobie uli-
czyć, owzem najmniejszą zaziębienie
jest.

jest szkodliwe, przeto w tym czasie nie ma
 że Nigie śmie, ani się przeieidzać, ani doła
 sciota chodzić. Wystucha Go Bóg łaskawy
 i w Pokoju, modla się za Niego Duchowni
 i Świetcy w łosciotach, wznoszą swe serca
 do Nieba uszysey umię¹⁹⁸⁴ ~~ci~~ ^{ci} cześć i szacować
 Cnotę. Całe rozporządzenie tego Ordynansu ma
 być tak długo zachowane do póki nie odbierzemy
 iak naydokładniejszego uwiadomienia, iż Nigie
 śmie zupełnie na nogi wyzdrowiał, że nie tylko
 dziur w Nogach nie ma, ale i naymniejszey
 czerwoności. Trzeba więc uilnie starać, aby
 mu nie dozwalac tustajcia żadną nogę smarować,
 ani rosami maczać, gdyż podług zdania naydo-
 skonalszych Doktorow przeto może się wdać
 gangrena, i wszystkie nasze troskliwe strania-
 nie, nas i waszą wierność w odpowiedzi zostawie,
 całemu Narodowi i Światu.

Ten Ordynans wydany z Kancellaryi Depar-
 tamentu Wojskowego z Regecia i podpisem Preydu-
 iącego 22. Septembris 1782.

Ordynans

